

Odlišné stanovisko
sudcov Ľuboša Szigetiho a Ivana Fiačana k uzneseniu
č. k. PL. ÚS 2/2026-28 z 11. februára 2026

1. V súlade s § 67 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pripájame k uzneseniu pléna ústavného súdu č. k. PL. ÚS 2/2026-28 z 11. februára 2026 odlišné stanovisko (*concurring opinion*), ktoré sa týka jeho výroku a odôvodnenia.

2. Plénum ústavného súdu predmetným uznesením prijalo na ďalšie konanie v celom rozsahu návrh skupiny 51 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „navrhovatelia“) na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade čl. I bodu 4 a 5 a čl. II zákona č. 416/2025 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „zákon č. 416/2025 Z. z.“) s čl. 1 ods. 1, čl. 13 ods. 4, čl. 26 ods. 1, 2 a 4, čl. 31, čl. 46 ods. 1, čl. 49, čl. 50 ods. 3 a 4 a čl. 141 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a s čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

3. Navrhovatelia ústavnému súdu navrhli, aby pozastavil účinnosť „minimálne“ čl. II zákona č. 416/2025 Z. z. (novela Trestného poriadku), a preto plénum ústavného súdu v rámci predbežného prerokovania pristúpilo k posúdeniu dôvodnosti pozastavenia účinnosti čl. II zákona č. 416/2025 Z. z., pričom sa v tejto časti stotožnilo s návrhom uznesenia sudcu Ľuboša Szigetiho z predbežného prerokovania, ktorý plénu ústavného súdu predložil ako sudca spravodajca, a pozastavilo účinnosť čl. II bodu 1 zákona č. 416/2025 Z. z. a nevyhovelo návrhu navrhovateľov na pozastavenie účinnosti čl. II bodu 2 zákona č. 416/2025 Z. z..

4. Už na úvod uvádzame, že sa v celom rozsahu stotožňujeme tak s prijatými výrokmi ako aj s odôvodnením označeného uznesenia.

5. Sudca spravodajca plénu ústavného súdu zároveň navrhol, aby v záujme dôslednej ochrany ústavnosti v rámci predbežného prerokovania ústavný súd z vlastného podnetu posúdil aj dôvodnosť pozastavenia účinnosti ostatných napadnutých ustanovení, t. j. čl. I bodu 4 (trestný čin marenia volebnej kampane) a čl. I bodu 5 (trestný čin popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne) zákona č. 416/2025 Z. z., pričom poukázal na to, že v zmysle § 78 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd pozastaviť účinnosť napadnutého právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého jeho ustanovenia buď na návrh (§ 79) alebo aj z vlastného podnetu, ak sám na základe vlastných poznatkov dospeje k záveru, že ďalšie uplatňovanie napadnutej právnej úpravy môže ohroziť základné práva a slobody, že hrozí značná hospodárska škoda alebo iný vážny nenapraviteľný následok (viď napr. uznesenie ústavného súdu č. k. PL. ÚS 12/2021-79 z 15. decembra 2021). Navrhoval pritom, aby ústavný súd rozhodol aj o pozastavení účinnosti čl. I bodu 5 zákona č. 416/2025 Z. z. (trestný čin popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne). Tento návrh sudcu spravodajcu však nezískal potrebnú väčšinu.

6. Podľa nášho názoru ústavné požiadavky na pozastavenie účinnosti čl. I bodu 5 zákona č. 416/2025 Z. z. sú naplnené, a to z týchto dôvodov:

7. Demokracia (z gréckeho slova demos – ľud a kratos – vláda) je jedna z foriem vlády, ktorú charakterizuje princíp o podriadenosti sa menšiny väčšine a uznanie slobody a rovnoprávnosti občanov. „*Demokracia znamená v prvom rade vládu väčšiny, okrem ďalších znakov ako vláda (suverenita) ľudu, vláda pre ľud (slúžiaci všetkým občanom), vláda ľudom (či už voľbami alebo priamo), zásada plurality, ochrana menšín, ideologická a náboženská neutralita. Demokratický (právny) štát je založený na úcte k právam a slobodám človeka občana*“ (MOLEK, P. *Politická práva. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 16 str.*).

8. V období 17. storočia podľa kanonického zoznamu Johna Locka k základným právam občana patrilo právo na život, na slobodu a právo vlastniť (i sám seba). Tieto základné práva neobsahovali politické práva (napr. slobodu slova) preto, že tieto nepatrili každému. Neskôr na základe ponímania possessívneho (majetníckeho) individualizmu prednosť pred občanmi dostala zákonodarná moc, ktorá sa označovala ako zástupca ľudu. V tomto ponímaní politické práva netvorili prirodzené ľudské alebo občianske práva, pretože tieto patrili len tzv. vyvoleným. Vznik politických práv a slobôd je výsledkom dlhého historického vývoja, ktorý začal obmedzovaním absolutizmu (Magna charta 1215) a vyvrcholil osvietenskými ideálmi prirodzených práv v 17 a 18 storočí. John Milton anglicky básnik a učenec v knihe *Aeropagitica* pôvodne zverejnenej 23. novembra 1644 uvádza: „*V prvom rade zo všetkých slobôd dajte mi slobodu získavať vedomosti, hovoriť, a slobodne argumentovať podľa diktátu môjho svedomia*“.

9. Zásadný zlom priniesla Deklarácia práv človeka a občana z roku 1789, ktorá definovala práva ako nezrušiteľné a univerzálne. V článku 11 zakotvila, že: „*Slobodné šírenie myšlienok a názorov je jedna z najdrahocenejších práv človeka, každý občan môže preto slobodne hovoriť, písať, tlačiť, ale musí sa však zodpovedať za zneužívanie tejto slobody v prípadoch zákonom stanovených*“.

10. Od osvietenstva až po súčasnosť je sloboda prejavu nevyhnutná pre ľudské spoločenstvo hľadajúce pravdu, pretože kvôli našim inherentne fragmentovaným poznatkom pravda môže byť odhalená iba prostredníctvom slobodného stretu názorov a myšlienok. Podľa demokratických teórií je sloboda prejavu nevyhnutným a vzácnym základným právom, pretože bez nej je demokratické riadenie verejných záležitostí za účasti občanov nemysliteľné. Už v §117 ods. 1 v ústavnej listiny č. 121/1920 Sb. [ktorou a následnou ratifikáciou ústavným zákonom č. 58/1946 z 28. marca 1946 Dočasného Národného zhromaždenia bolo legalizované československé (české) zákonodarstvo počas a tesne po II. svetovej vojne – vrátane tzv. „Benešových dekrétov“] sa uvádza: „*každý môže v medziach zákona prejaviť svoju vôľu slovom, písmom, tlačou, obrazom a podobne*“. Právo na slobodu prejavu chráni názory bez ohľadu na ich hodnotu a pravdivosť, bez ohľadu na to či je vyjadrený názor cenný alebo bezcenný, správny alebo nesprávny, úctyhodný alebo odsúdeniahodný. Sloboda prejavu chráni samotnú slobodnú komunikáciu a nie jej obsah. Právo vyjadriť názor môže naplniť svoj ústavný účel len vtedy, ak sa občania zúčastňujú diskusie o verejných záležitostiach bez neistoty, kompromisov alebo strachu.

11. Navrhovateľmi napadnutým ustanovením čl. I bod 5 zákona č. 416/2025 Z. z. sa do Trestného zákona dopĺňa § 417f zakotvujúci skutkovú podstatu nového trestného činu - trestného činu popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne, podľa ktorého

ten, kto verejne popiera alebo spochybňuje mierové usporiadanie pomerov po druhej svetovej vojne, ktoré vzniklo na základe právnych aktov reprezentatívnych orgánov Československej republiky alebo Slovenskej národnej rady, potrestá sa odňatím slobody až na šesť mesiacov.

12. Úvodom možno konštatovať, že špecifikom tohto napadnutého ustanovenia, s ktorým bolo potrebné sa vysporiadať už v rámci posúdenia dôvodnosti pozastavenia jeho účinnosti, je skutočnosť, že zo samotnej skutkovej podstaty trestného činu popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne nie je zrejmé, popieranie alebo spochybňovanie konkrétne ktorých právnych aktov reprezentatívnych orgánov Československej republiky alebo Slovenskej národnej rady napĺňa objektívnu stránku skutkovej podstaty tohto trestného činu.

13. Dôvodová správa k napadnutému ustanoveniu čl. I bod 5 zákona č. 416/2025 Z. z. uvádza: *„Cieľom pozmeňujúceho návrhu je zaviesť trestnú zodpovednosť za popieranie alebo spochybňovanie povojnových dokumentov k usporiadaniu pomerov po druhej svetovej vojne na Slovensku. Pozmeňujúci návrh nadväzuje na uznesenie Národnej rady Slovenskej republiky č. 533 z 20. septembra 2007 o nedotknuteľnosti povojnových dokumentov k usporiadaniu pomerov po II. svetovej vojne na Slovensku, ako aj na vyhlásenie vlády Slovenskej republiky o nedotknuteľnosti povojnových dokumentov k usporiadaniu pomerov po II. svetovej vojne na Slovensku schválené uznesením č. 585 z 26. novembra 2025. Spochybňovanie alebo popieranie týchto právnych aktov predstavuje vážnu hrozbu pre mierovú koexistenciu a platné usporiadanie vzťahov s dotknutými krajinami, ako je napríklad Spolková republika Nemecko, Česká republika alebo iné susedné krajiny.“*

14. Samotné vyhlásenie vlády Slovenskej republiky o nedotknuteľnosti povojnových dokumentov k usporiadaniu pomerov po II. svetovej vojne na Slovensku, ktoré vláda Slovenskej republiky schválila uznesením č. 585 z 26. novembra 2025 (ďalej len „vyhlásenie vlády z 26. novembra 2025“), na ktoré poukazuje dôvodová správa k predmetnému pozmeňovaciemu návrhu, sa v tejto súvislosti tiež len odvoláva na uznesenie národnej rady č. 533 z 20. septembra 2007 o nedotknuteľnosti povojnových dokumentov k usporiadaniu pomerov po II. svetovej vojne na Slovensku a vyhlasuje, že (bližšie neidentifikované, pozn.) *„právne akty reprezentatívnych orgánov Československej republiky a Slovenskej národnej rady k usporiadaniu pomerov po II. svetovej vojne sú súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky“*. Až predkladacia správa k tomuto vyhláseniu vlády vnáša do tejto otázky (t. j. do otázky vymedzenia okruhu právnych aktov, ktorých popieranie a spochybňovanie kriminalizuje napadnuté ustanovenie) viac svetla, keď uvádza: *„Vláda SR vyjadruje znepokojenie nad výzvami podnecujúcimi k otváraniu tzv. Benešových dekrétov, ktoré vyvolávajú zbytočné napätie, nedorozumenie a polarizáciu spoločnosti. Zároveň dôrazne odmieta snahy o politizáciu tejto kapitoly európskych dejín. Právne akty k usporiadaniu pomerov po II. svetovej vojne vo vtedajšom Československu (súhrnne označované ako dekréty prezidenta Beneša, resp. tzv. Benešove dekréty) je potrebné vnímať v kontexte povojnového usporiadania Európy určeného spojencami protifašistickej koalície.“*

15. Pokiaľ ide o uznesenie národnej rady č. 533 z 20. septembra 2007 o nedotknuteľnosti povojnových dokumentov k usporiadaniu pomerov po II. svetovej vojne na Slovensku (ďalej len „uznesenie národnej rady č. 533“, parlamentná tlač 394, IV. volebné obdobie národnej

radu, pozn.), na ktoré poukazuje dôvodová správa k predmetnému pozmeňovaciemu návrhu, ako aj vyhlásenie vlády z 26. novembra 2025, v tejto súvislosti vyhlasuje, že (bližšie neidentifikované, pozn.) „povojnové rozhodnutia reprezentatívnych orgánov Československej republiky a Slovenskej národnej rady nie sú príčinou diskriminačnej praxe a dnes na ich základe nemôžu vzniknúť nové právne vzťahy“. Až dôvodová správa k uzneseniu národnej rady č. 533 spresňuje okruh právnych aktov, vo vzťahu ku ktorým bolo toto uznesenie národnej rady prijaté, keď uvádza: *«V ostatnom čase dochádza od niektorých občanov SR hlásiacich sa k maďarskej národnosti, od predstaviteľov Strany maďarskej koalície, ale aj od subjektov či predstaviteľov Maďarskej republiky k spochybňovaniu denacifikačných noriem upravujúcich povojnové pomery na Slovensku, známych ako „Benešove dekréty“. Je v záujme Slovenskej republiky, aby po viac ako 60 rokov od skončenia II. svetovej vojny jednoznačne a nespochybniteľne deklarovala odmietnutie otvárania otázok súvisiacich s koncom a výsledkami II. svetovej vojny a prostredníctvom NR SR vyhlásila nespochybniteľnosť, nedotknuteľnosť a nemennosť právnych a majetkových pomerov vyplývajúcich z denacifikačných dekrétov prezidenta E. Beneša a Slovenskej národnej rady. Podobne ako to urobil Parlament Českej republiky uznesením Poslaneckej snemovne č. 2235 24. apríla 2002. Dekréty prezidenta republiky (nazývané tiež „Benešove dekréty“) sú všeobecne záväzné právne predpisy vydávané v exile pôsobiacim prezidentom ČSR najmä v záverečnej fáze 2. svetovej vojny a v povojnovom období do ustanovenia Dočasného národného zhromaždenia ČSR. Ide o viac ako 140 právnych predpisov, ktoré sa týkali najrôznejších oblastí spoločenského života. Všetky dekréty boli dodatočne schválené Dočasným národným zhromaždením a stali sa zákonmi, prípadne ústavnými zákonmi ČSR. Dekréty tvoria v povojnovom zákonodarstve ČSR právny základ, na ktorom bola po 2. svetovej vojne obnovená demokratická Československá republika, predtým rozbitá Mnichovskou dohodou z 29.9.1938 a Viedenskou arbitrážou z 2.11.1938. Podľa uvedeného sú dekréty súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky ako nástupníckeho štátu Českej a Slovenskej Federatívnej republiky.»*

16. Vychádzajúc zo znenia napadnutej skutkovej podstaty trestného činu popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne v spojení (i) s dôvodovou správou k predmetnému pozmeňovaciemu návrhu; (ii) s vyhlásením vlády z 26. novembra 2025; (iii) s predkladacou správou k vyhláseniu vlády z 26. novembra 2025; (iv) s uznesením národnej rady č. 533 a (v) s dôvodovou správou k uzneseniu národnej rady č. 533 tak možno dospieť k záveru, že do okruhu právnych aktov, ktorých popieranie a spochybňovanie kriminalizuje napadnuté ustanovenie, spadajú tzv. Benešove dekréty. V tejto súvislosti je však zároveň potrebné zdôrazniť, že z vyššie uvedeného nemožno vyvodit', konkrétne ktorých tzv. Benešových dekrétov sa kriminalizácia ich popierania, resp. spochybňovania týka – či všetkých, či len dekrétov vydaných po II. svetovej vojne alebo len tých, ktoré sú aktuálne súčasťou platného poriadku Slovenskej republiky. V tejto súvislosti ilustratívne poukazujeme na informáciu zverejnenú na webovom sídle vlády Českej republiky: *„Dekrety prezidenta republiky upravovali celou státní, společenskou a hospodářskou sféru, tedy nejružnější oblasti politického, hospodářského, kulturního a sociálního charakteru. Celkem bylo vydáno 143 dekretů prezidenta republiky, z toho až do března 1945 bylo 44 dekretů vydáno v zahraničí. Po jejich vydání byla řada dekretů prezidenta republiky měněna nebo rušena,*

takže v súčasnej dobe je súčasťou právneho rádu Českej republiky a Slovenskej republiky pouze 9 dekretů prezidenta republiky vydaných v zahraničí a 48 dekretů prezidenta republiky vydaných na území Československa.“(<https://vlada.gov.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/dekrety-prezidenta-republiky-z-hlediska-soucasnosti-2039/#>).

17. V súvislosti so záverom, že zo samotnej skutkovej podstaty trestného činu popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne nie je zrejmé, popieranie alebo spochybňovanie konkrétne ktorých právnych aktov reprezentatívnych orgánov Československej republiky alebo Slovenskej národnej rady napĺňa objektívnu stránku skutkovej podstaty tohto trestného činu, je potrebné pripomenúť, že zo zásady *nullum crime sine lege* vyplýva o. i. aj požiadavka *nullum crimen sine lege certa*, v zmysle ktorej skutková podstata trestného činu musí byť sformulovaná s dostatočnou presnosťou tak, aby jednotlivec mohol tejto skutkovej podstate trestného činu prispôbiť svoje konanie, resp. aby nemal pochybnosti, za akých podmienok sa jeho konanie stáva trestne postihnuteľným. „*Ak právna norma obsiahnutá v ustanovení zákona nie je formulovaná jednoznačne a pre jej adresáta nie je dostatočne zrozumiteľná ...jej obsah nie je v súlade s obsahom a princípom právneho štátu vyjadrenom v čl. 1 Ústavy SR*“ (PL ÚS 19/98). Aj ESLP poukazuje na to vo svojich rozhodnutiach, že právna norma musí byť jasná, zrozumiteľná a predvídateľná. Predvídateľnosť je zabezpečená vtedy, keď norma ponúka určitú garanciu proti svojvoľným zásahom verejnej moci a proti extenzívnej aplikácii určitého obmedzenia na ujmu účastníka konania [Tourencheau a July c. Francúzsko (24.11.2005)].

18. Nadväzujúc na už uvedené považujeme pre úplnosť za potrebné reagovať na argument, že napadnuté ustanovenie tým, že kriminalizuje popieranie a spochybňovanie tzv. Benešových dekrétov, vlastne v konečnom dôsledku pomáha garantovať celistvosť územia Slovenskej republiky, ktoré je (spolu so suverénnou štátnou mocou, štátnym občianstvom a štátnymi symbolmi) jedným z esenciálnych znakov moderného štátu. Poukazujeme na to, že napadnuté ustanovenie kriminalizuje popieranie a spochybňovanie mierového usporiadania pomerov po druhej svetovej vojne, ktoré vzniklo na základe právnych aktov reprezentatívnych orgánov Československej republiky alebo Slovenskej národnej rady, pričom z predchádzajúcich bodov tohto stanoviska vyplýva, že v konečnom dôsledku kriminalizuje popieranie a spochybňovanie tzv. Benešových dekrétov. Avšak otázka určenia štátnych hraníc, práve prostredníctvom ktorých je vymedzené územie jedného štátu od územia iného štátu, nie je predmetom úpravy tzv. Benešových dekrétov (ochranu ktorých zabezpečuje napadnuté ustanovenie), keďže otázka určenia medzištátnych hraníc môže byť z povahy veci (stret záujmov viacerých štátov) len predmetom úpravy medzinárodnej zmluvy medzi štátmi. Uvedené v plnom rozsahu platí aj vo vzťahu k otázke určenia štátnych hraníc medzi Slovenskou republikou a Maďarskom - štátna hranica medzi územím Československej republiky a územím Maďarska bola po prvej svetovej vojne určená Trianonskou mierovou zmluvou zo 4. júna 1920 a následne po druhej svetovej vojne bola 10. februára 1947 v Paríži podpísaná mierová zmluva medzi dvanástimi Mocnosťami spojenými a združenými (vrátane USA, ZSSR, Veľkej Británie a Československej republiky) a Maďarskom, ktorej čl. I ods. 4 sa týka určenia hranice medzi Maďarskom a Československom (k otázke určenia československých hraníc bližšie pozri napr. Sovinský, J. Státní hranice Československa a České republiky. Praha: Spolek českých právníků Vyšehrad, 2005). Vychádzajúc z uvedeného tak možno vysloviť názor, že napadnuté ustanovenie neprispieva k ochrane

územnej celistvosti Slovenskej republiky, resp. nebráni popieraniam alebo spochybňovaniu územnej celistvosti Slovenskej republiky.

19. Vo vzťahu k právnej úprave trestu ako právnomu následku trestného činu pritom platí, že nepostačuje len dodržiavanie požiadavky nulla poena sine lege (žiadny trest bez zákona), ale je nevyhnutné, **aby zákonom ustanovená právna úprava druhov trestov, podmienok ich ukladania, ako aj podmienok ich výkonu plne rešpektovala predovšetkým základné ľudské práva**. K tomu je potrebné dodať, že zákonodarca má právo formovať trestnú politiku štátu, toto jeho právo však nie je absolútne. Zákonodarca je totiž v rámci svojej normotvornej činnosti významne legitimovaný, a to povinnosťou zaistiť súlad právnej úpravy s ľudskými právami, tak ako sú vymedzené v záväzných vnútroštátnych a medzinárodných prameňoch práva. Zákonná úprava trestania musí byť v súlade s (i ústavným súdom stabilne presadzovanou) požiadavkou materiálneho právneho štátu, ktorého neoddeliteľnou súčasťou je i prípustnosť zásahov do základných práv a slobôd len spôsobom a v miere, ktoré obstoja v teste proporcionality (Nález ÚS SR z 28.11.2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011).

20. Možno konštatovať, že ústavný súd v minulosti už rozhodoval o pozastavení účinnosti noriem v konaniach o súlade zákonov so slobodou prejavu. Uznesením PL. ÚS 1/02 z 10. januára 2002 (uverejnené pod č. 38/2002 Z. z.) pozastavil účinnosť § 102 bývalého Trestného zákona, zákona č. 140/1961 Zb. (*Kto verejne hanobí republiku, Národnú radu Slovenskej republiky, vládu alebo Ústavný súd Slovenskej republiky, potresce sa odňatím slobody až na dva roky.*) a § 103 bývalého Trestného zákona (*Kto verejne hanobí prezidenta republiky pre výkon jeho právomoci alebo vôbec pre jeho činnosť v politickom živote, potresce sa odňatím slobody až na dva roky.*). Zákonodarca sám v reakcii na dané pozastavenie zrušil napadnuté ustanovenia zákonom č. 421/2002 Z. z. Ústavný súd ďalej uznesením č. k. PL. ÚS 5/2017-20 procesne zamietol návrh na pozastavenie časti skutkových podstatí nenávistných trestných činov, avšak napokon návrhu na nesúlad vyhovel.

21. Ústavný súd vyjadril vo svojej judikatúre (PL. ÚS 5/2017, II. ÚS 356/2016, uznesenie PL. ÚS 1/02), že je podozrievavý k trestnoprávnym zásahom do slobody prejavu ako predpokladu existencie a fungovania slobodnej a demokratickej spoločnosti, a preto považuje v rámci ich prieskumu za potrebné, podrobiť ich prísnemu testu ústavnosti (*strict scrutiny*). Ústavný súd taktiež uviedol, že právna úprava a judikatúra týkajúce sa slobody prejavu reflektujú samotný charakter ústavného práva jednotlivých krajín (PL. ÚS 5/2017, bod 89). Obdobne aj ESĽP vo svojej judikatúre konštatoval, že sloboda prejavu garantovaná čl. 10 dohovoru je základnou podmienkou pre progres demokratickej spoločnosti a rozvoj každého človeka, pričom nevyhnutnosť každého jej obmedzenia musí byť presvedčivo dokázaná (napr. rozsudok ESĽP vo veci Handyside v. Spojené kráľovstvo zo 7. decembra 1976, 5493/72). Vo veci Tourencheau a July c. Francúzsko (24.11.2005) sťažovatelia namietali, že inkriminovaný text odráža historický názor a poskytuje informácie na tému všeobecného záujmu. Ich cieľom bolo iba podrobiť žiadosť o revíziu procesu s Pétainom. Nepopierali ani nacistickú hrôzu a barbarstvo ani holokaust. Obmedzili sa na vyslovenie toho, že sa možno stalo niečo iné ako sa verí, totiž, že ten, kto bol hlavnou hlavou francúzskeho štátu si želel víťazstvo spojencov. ESĽP sa domnieval, že nemôže byť jeho úlohou rozhodnúť otázku úlohy Pétaina, ktorá je predmetom stále prebiehajúcej diskusie medzi historikmi. Rovnako nie je jeho úlohou vyslovovať sa k tomu, čo podľa francúzskeho práva naplňuje skutkovú podstatu

apológie alebo trestných činov kolaborácie s nepriateľom. Jeho úlohou v tomto prípade bolo preskúmanie obsahu inkriminovaných výrokov a posúdiť či obsah týchto výrokov oprávňoval na odsúdenie sťažovateľov s prihliadnutím na to že štát mal k dispozícii aj iné prostriedky ako trestný postih. **ESLP pripomenul, že okrem podstaty vyjadrených myšlienok a informácií článok 10 európskeho dohovoru chráni aj spôsob ich vyjadrenia. Súd konštatoval, že udalosti uvádzané v inkriminovanom texte sa odohrali viac ako 40 rokov pred jeho uverejnením.** Aj keď výroky podobné zverejneným svojou povahou stále v obyvateľoch oživujú kontroverziu a utrpenie, časový odstup spôsobuje, že by nebolo vhodné sa na ne pozeráť s rovnakou prísnosťou ako o 10 alebo 20 rokov skôr. **To súvisí s úsilím, ku ktorému je každá krajina povolaná, aby otvorene a pokojne diskutovala o svojej vlastnej histórii.** V súvislosti s tým súd pripomenul, že s výhradou článku 10 odsek 2 Európskeho dohovoru sloboda prejavu platí nielen pre informácie alebo myšlienky prijímané priaznivo alebo považované za neškodné či ľahostajné ale tiež pre tie ktoré zraňujú, šokujú či znepokojujú. Tak si to vyžaduje pluralita, tolerancia a duch otvorenosti bez ktorých by nebolo demokratickej spoločnosti. Nakoniec súd poukázal na závažnosť trestného odsúdenia za apológiu zločinu alebo trestný čin kolaborácie vzhľadom na existenciu iných prostriedkov zásahu alebo odmietnutí, najmä občianskoprávnou cestou.

22. Vychádzajúc z uvedeného možno konštatovať, že napadnutá právna norma patrí pod *rozsah* ústavou garantovanej slobody prejavu (čl. 26 ústavy) a slobodu prejavu *zužuje*. Inak povedané, napadnutá norma zavádza nový verbálny trestný čin priamo obmedzujúci ústavou garantovanú slobodu prejavu.

23. Pri trestnom práve hmotnom, vzhľadom na jeho závažné dôsledky, už samotná existencia normy, skutkovej podstaty trestného činu, môže naplniť hrozbu spočívajúcu v ohrození základných práv. Uvedené obzvlášť platí pri skutkových podstatách verbálnych trestných činov, u ktorých zásah do slobody prejavu **nenastáva až v dôsledku trestného stíhania nasledujúceho po kriminalizovanom prejave, ale v dôsledku odstrašujúceho účinku (*chilling effect*) skutkovej podstaty verbálneho trestného činu nastáva zásah do slobody prejavu už tým, že jednotlivec v snahe predísť potenciálnej kriminalizácii svojho prejavu radšej k uplatneniu svojho práva na slobodu prejavu vôbec nepristúpi.** Hrozí pritom, že odstrašujúci účinok skutkovej podstaty verbálneho trestného činu nezabráni len prejavu, ktorého realizácii mala zabrániť skutková podstata verbálneho trestného činu, ale že tento odstrašujúci účinok zároveň jednotlivcov zneistí v tom, čo ešte môžu povedať, čo v konečnom dôsledku môže viesť k autocenzúre aj takého prejavu, ktorý pod skutkovú podstatu verbálneho trestného činu ani nespadá, pričom táto hrozba je obzvlášť prítomná v situácii, keď je skutková podstata verbálneho trestného činu tak neurčitá, že vyvoláva pochybnosti o tom, aký konkrétny prejav je ňou vôbec trestne postihnuteľný.

24. Pokiaľ ide o otázku bezprostrednosti hrozby – priamej hrozby k základným právam a slobodám, možno konštatovať, že predmetnú normu možno (vychádzajúc z vyššie citovanej predkladacej správy k vyhláseniu vlády z 26. novembra 2025, na ktoré odkazuje dôvodová správa k predmetnému pozmeňovaciemu návrhu) považovať aj za reakciu na diskusiu o tzv. Benešových dekrétach, a preto je bezpochyby prítomná aj bezprostredná hrozba jej aplikácie. Sme teda toho názoru, že je naplnená hrozba ústavne chránenej slobode prejavu.

25. Z hľadiska hrozby ústavne garantovanej slobody prejavu pritom považujeme za nie nevýznamnú skutočnosť, že na spáchanie napadnutého trestného činu popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne postačuje len samotné verejné vyjadrenie obyčajného nesúhlasu s výsledkom dejinného vývoja, resp. so štátom uznanou interpretáciou dejín, keďže pre naplnenie znakov skutkovej podstaty tohto trestného činu sa nevyžaduje, aby tento nesúhlas bol spojený napr. s násilím, výzvou na násilie, vyhrožaním, vyvolávaním nenávisti, vyvolávaním xenofóbie a pod.

26. Možno doplniť, že hoci § 93 ods. 1 zákona o ústavnom súde umožňuje obnovu trestného konania po vyslovení nesúladu právneho predpisu, na základe ktorého bol vydaný rozsudok (*Ak súd v trestnom konaní vydal rozsudok na základe právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého jeho ustanovenia, ktorý neskôr stratil účinnosť podľa čl. 125 ods. 3 ústavy, a tento rozsudok nadobudol právoplatnosť, ale nebol vykonaný, strata účinnosti takého právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia je dôvodom na obnovu konania podľa Trestného poriadku, ak ústavný súd nerozhodne inak.*), v právnom štáte môže byť bezpečnejšie v rozumnej dobe preskúmať ústavnosť hmotnoprávných trestných predpisov, než vystavovať jednotlivcov záťaži trestného procesu vrátane prípadného odsúdenia. Ústavný súd už v minulosti konštatoval, že stredobodom ústavného práva je jednotlivec a ústavný súd nemôže nechať práve právnu úpravu trestného práva hmotného – verbálnych trestných činov testovať praxou. Hlavne policajné authority, ale aj ostatné orgány činné v trestnom konaní potrebujú mať pri tomto type trestnej činnosti zreteľné kontúry pravidiel (nález PL. ÚS 5/2017, bod 102). Uvedené závery ústavného súdu pritom platia o to viac v situácii, ak je skutková podstata verbálneho trestného činu neurčitá, ako je tomu (ako vyplýva z predchádzajúcich bodov tohto stanoviska) aj v prípade napadnutého ustanovenia.

27. V súvislosti s možnosťou obnovy konania v prípade vyslovenia nesúladu predmetného napadnutého ustanovenia zakotvujúceho trestný čin popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne je zároveň zásadné, že - vzhľadom na nízku sadzbu trestu odňatia slobody (maximálne šesť mesiacov trestu odňatia slobody), ktorú Trestný zákon spája so spáchaním tohto trestného činu, v spojení s Trestným zákonom preferovaným ukladaním trestov nezasahujúcich do osobnej slobody páchateľov (podľa § 33a ods. 3 Trestného zákona tam, kde postačí uloženie sankcie postihujúcej páchateľa menej citeľne, nesmie byť páchateľovi uložená sankcia, ktorá ho postihuje citeľnejšie, pričom páchateľovi najmä nesmie byť uložená sankcia spojená s ujmou na osobnej slobode páchateľa, ak možno účel sankcie dosiahnuť uložením sankcie nespojenej s ujmou na osobnej slobode páchateľa) - je nepochybné, že v prípade odsúdenia za tento trestný čin bude pravidlom ukládanie iného trestu než trestu odňatia slobody, a to najmä peňažného trestu, ktorý sa vykoná jeho zaplatením, v dôsledku čoho obnova konania (ako prostriedok nápravy ujmy spôsobenej stíhaním a následným potrestaním za trestný čin, vo vzťahu ku ktorému by ústavný súd následne dospel k záveru o jeho ústavnej nekonformite) nebude vôbec prichádzať do úvahy. Napokon aj EŠLP vo veci Združenie Ekin c. Francúzsko (17. júla 2001), ktorého predmetom bola sťažnosť na dekrét ministra vnútra, ktorým bol zakázaný na celom území Francúzska obchod, distribúcia a predaj štvorjazyčnej knihy „Baskicko vo vojne“, a vláda sa bránila tým, že predmetné rozhodnutie ministra vnútra bolo súdne kontrolovateľné, EŠLP konštatoval, že

k tejto kontrole dochádza „*a posteriori*“, čo pre účely ochrany základného práva uvedeného v čl. 10 dohovoru v demokratickej spoločnosti je neprípustné.

28. V rovine rozhodovania o pozastavení účinnosti napadnutého ustanovenia podľa čl. 125 ods. 2 ústavy je ďalej potrebné poukázať na dôvodovú správu k novele ústavy č. 90/2001 Z. z. (parlamentná tlač 643, II. volebné obdobie národnej rady, pozn.), podľa ktorej pri aplikácii predmetného oprávnenia bude ústavný súd musieť posudzovať tiež to, aké negatívne dôsledky môže vyvolať prípadné pozastavenie účinnosti napadnutých právnych predpisov, ich častí, prípadne niektorých ich ustanovení. Z tohto pohľadu je potrebné vykonať test dôsledkov pozastavenia účinnosti, a to porovnaním (i) dôsledkov nepozastavenia účinnosti preskúmaného právneho predpisu spolu s prípadným neskorším vyhovením návrhu v merite veci na jednej strane (ii) s dôsledkami pozastavenia účinnosti napadnutého právneho predpisu spolu s prípadným neskorším nevyhovením návrhu v merite veci na strane druhej.

29. Dôsledky nepozastavenia účinnosti napadnutého ustanovenia založené na bezprostrednej hrozbe jeho aplikácie už boli vysvetlené v predchádzajúcich bodoch tohto stanoviska. Dôsledky pozastavenia účinnosti novej skutkovej podstaty trestného činu zas súvisia s účinnosťou presadenia cieľa napadnutého ustanovenia. Jeho navrhovatelia dôvodili potrebou zachovania nedotknuteľnosti povojnových dokumentov o usporiadaní pomerov po druhej svetovej vojne na Slovensku, ako aj potrebou eliminácie hrozby pre mierovú koexistenciu. V tejto súvislosti (zatiaľ bez prejudície o legitimité daného cieľa a primeranosti na jeho dosiahnutie prijatého napadnutého ustanovenia) možno uviesť, že Trestný zákon už v znení účinnom pred novelou č. 416/2025 Z. z. prostredníctvom siedmej hlavy druhej časti (Trestné činy proti republike) chráni základy a bezpečnosť Slovenskej republiky a v dvanástej hlave druhej časti (Trestné činy proti mieru a ľudskosti, trestné činy terorizmu a extrémizmu a trestné činy vojnové) zas okrem iného chráni mier samotný, keď kriminalizuje už len jeho ohrozenie akýmkoľvek (§ 417 ods. 1) podnecovaním vojny jej propagáciou alebo inou podporou, a poskytuje tiež ochranu ústavnému zriadeniu, obranyschopnosti štátu, ako aj základnej politickej, hospodárskej alebo spoločenskej štruktúry štátu alebo medzinárodných organizácií. Nemožno preto prijať záver, že by hodnoty, potrebou ochrany ktorých národná rada odôvodňuje napadnuté ustanovenie, zostali v prípade pozastavenia účinnosti trestnoprávne celkom bezbranné voči akýmkoľvek útokom. Pomeriavanie dôsledkov nepozastavenia účinnosti a dôsledkov pozastavenia účinnosti preto taktiež kloní pomyselnú miskú váh v prospech pozastavenia účinnosti aj tejto časti napadnutej úpravy.

30. Máme teda za to, že tu boli dôvody na prijatie rozhodnutia, ktorým by ústavný súd pozastavil účinnosť čl. I bodu 5 zákona č. 416/2025 Z. z. (trestný čin popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne).

V Košiciach 11. februára 2026

Ľuboš Szigeti
sudca

Ivan Fiačan
sudca